

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep.
0032 OSLO

Att:

Deres ref.
11/0357

Vår ref.
13/1454-13 840.0/ELFA

Dato:
Oslo, 30.09.2013

Høringsdokument om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til departementets brev av 24.06.2013 vedrørende ovennevnte høring.

LO støtter Utenriksdepartementets (UD) vurdering om at det er et behov for å ha en nasjonal institusjon for å styrke samordning og systematisering av menneskerettighetsarbeidet i Norge samt ivareta rollen som overvåker og pådriver i menneskerettighetsspørsmål. LO er positive til at det opprettes et nytt organ for å ivareta denne oppgaven.

Norges utenrikspolitikk preges av et aktivt engasjement for menneskerettigheter. Man forventer derfor at Norge vil være et foregangsland og ha store ambisjoner. Det er viktig at svakhetene ved dagens NI korrigeres og at NI får tilstrekkelig autoritet og uavhengighet fra utøvende myndighet slik at institusjonen kan være en pådriver overfor beslutningstakere når det kommer til gjennomføring av menneskerettighetene i Norge. Det er også viktig at ny NI klarer å vekke politisk interesse og engasjement for sin rolle og plass i samfunnet.

LO mener i likhet med UD, at en viktig funksjon for en slik institusjon bør være å legge rammebetingelsene for en styrket og helhetlig menneskerettighetsinnsats. LO ser også et behov for å dekke oppgaver som i dag faller utenfor de eksisterende ombudsordningene - som for eksempel overvåkningsfunksjon for gjennomføringen av Den Europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK), FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). LO ønsker å presisere at faglige rettigheter er en sentral del av menneskerettighetene og at det er viktig at disse blir gitt en tydelig plass i arbeidet til NI. LO støtter anbefalingen om at NI skal ta selvstendig initiativ og være en tydelig institusjonell stemme, ikke bare hjemme men også i FN-systemet og andre internasjonale fora.

Punkt 8: Mandat og oppgaver

8.1: Det er foreslått et bredt mandat med fokus på nasjonale forhold, med mulighet for NI til selv å vurdere om gjennomføring av menneskerettighetene utenfor Norge skal prioriteres eller ikke. Selv om nasjonale forhold er hovedfokus mener LO at ny NI bør sikres tilstrekkelig ressurser til å spille en rolle også overfor norske aktører i utlandet. I en stadig mer globalisert verden er det viktig at Norge har ambisjoner utenfor landegrensene og viser engasjement for at menneskerettighetene fremmes og overvåkes i Norges utviklingssamarbeid og i norske selskapers investeringer utenlands.

8.2.4: Etablering av NI gjennom lovgivning er et viktig og positivt forslag og i tråd med anbefalingen fra ICC. Et annet skritt i riktig retning er forslaget om at ny NI skal ha et lovfestet lavterskeltilbud med veiledning til enkeltpersoner som mener seg utsatt for brudd på menneskerettighetene. De oppgavene som foreslås lovfestet for en ny NI later til å ivareta de minimumskrav som er satt av FN til NI.

8.2.6: LO er positive til at samarbeid med ikke-statelige organisasjoner (NGO'er) skal være en viktig arbeidsmetode for NI og at dette nevnes i loven. For å gi NI et helhetlig bilde av menneskerettighetssituasjonen i landet, mener LO imidlertid at også samarbeidet med ombudene og andre relevante offentlige institusjoner som har myndighet til å fremme og verne om menneskerettighetene eksplisitt bør inntas som en oppgave i lovens § 3.

8.3: Individklageordning frarådes av UD siden to av ombudene har kompetanse til å behandle individklager. LO mener imidlertid at en individuell klageordning for menneskerettighetsbrudd vil kunne fokusere på menneskerettslige problemstillinger som kan komme i bakgrunnen hos de andre ombudene og bidra til å styrke individenes beskyttelse og rettigheter. LO ønsker derfor at dette alternativet utredes.

8.4 og 8.5: Siden Sveeass-rapporten påpeker at spørsmål knyttet til minoriteters- og samiske rettigheter er blitt viet liten oppmerksomhet av nåværende NI, mener LO at ny NI må ha mer fokus på å beskytte og fremme disse gruppenes rettigheter samt at bekjempelse av diskriminering og ivaretagelse av urbefolknings- og minoritetsrettigheter inntas som et eget punkt i ansvarsoppgavene til en ny NI lovens § 3.

Punkt 9: Arbeidsmetoder

LO mener at Paris-prinsippenes punkt C c), om at NI skal henvende seg til den offentlige opinion direkte eller gjennom mediene, særlig med sikte på å gjøre sine uttalelser og anbefalinger kjent, må presiseres i lovteksten for å tydeliggjøre NIs mandat og forpliktelse. Dette kan eksempelvis inntas som en supplerende av NIs arbeidsoppgaver i § 3 c).

LO mener videre at NI må få lovfestet adgang til relevante institusjoner og innsyn i relevante opplysninger enten NI skal behandle klager i enkeltsaker eller ikke. Formålet med en slik informasjonsadgang er å kunne vurdere menneskerettighetssituasjonen ved vedkommende institusjon. Dette er nødvendig for å ivareta Paris-prinsippene på en god måte, det vises særlig til punktene 3 A.a) iii) og iv), og C. b).

Punkt 10: Organisasjonsform

10.3.2: Å legge en ny NI direkte under Stortinget kan gi NI en tydeligere rolle som selvstendig overvåker av regjeringens menneskerettighetspolitikk. Det vil være en oppfølging av FNs anbefaling om å styrke båndene mellom NI og nasjonalforsamlingen, samt bidra til å sette en standard internasjonalt. På den annen side kan en organisering der NI legges under Stortinget også tenkes å ha enkelte negative sider og spørsmålet bør utredes nærmere.

Punkt 11: Organisering av et nytt forvaltningsorgan

11.2.1: Når det gjelder styrets sammensetning mener LO at minoriteters interesser må reflekteres i de styrende organer. LO mener videre at det vil styrke styrets uavhengighet i forhold til regjeringen om sivilsamfunnet velger fire av styrets medlemmer og at Kongen i statsråd ikke oppnevner styremedlemmer.

11.2.3: LO deler UD's syn på at departementet ikke bør delta som observatør i styret for å sikre at styret fritt kan diskutere saker som gjelder myndighetenes håndtering av saker på menneskerettighetsfeltet, jfr. Paris-prinsippenes punkt B.1e)

11.4: Når det gjelder Det rådgivende utvalget mener LO at arbeidslivets parter skal nevnes på lik linje med frivillige organisasjoner, akademiske miljø og de andre aktørene som ramses opp over representanter som skal representeres i rådet, jf. Paris-prinsippenes punkt B 1. a). Det vises også til at partene i arbeidslivet har en sentral rolle i overvåkingen av en rekke menneskerettighetskonvensjoner og representerer svært mange medlemmer i sivilsamfunnet.

11.7: LO mener at NI årlig skal avgi rapport til Stortinget om institusjonens virksomhet og utviklingen av menneskerettighetssituasjonen i Norge. En slik lovpålagt rapporteringsplikt vil være i tråd med anbefalinger fra ICC.

Punkt 12

12.1: Høringsdokumentet sier at den foreslåtte organisasjonsformen er mulig å gjennomføre innenfor gjeldende budsjettamme på 6,3 millioner kroner. Paris-prinsippene B 2 fremhever tilstrekkelig finansiering som et premiss for en smidig gjennomføring av virksomheten. LO stiller seg spørrende til hvordan ny NI skal kunne ivareta det brede mandatet mer effektivt enn i dag uten at det bevilges mer penger, og er bekymret for at den foreslåtte budsjettammen kan bli problematisk i forhold til A-status.

Punkt 13: Oversikt over forslag til lov

§3) LO mener at arbeidsoppgavene bør inneholde et mandat til NI for å innhente opplysninger og dokumenter som er nødvendige for å vurdere situasjoner som hører inn under dens myndighet.

§3) LO mener arbeidsoppgavene bør inneholde en presisering av at NI skal henvende seg til den offentlige opinion direkte eller gjennom mediene, særlig med sikte på å gjøre sine uttalelser og anbefalinger kjent.

§3) LO mener arbeidsoppgavene bør inneholde en presisering av at NI skal samarbeide med ombudene og andre relevante offentlige institusjoner.

§3) LO mener arbeidsoppgavene bør inneholde et særlig punkt om NIs forpliktelse til å beskytte og fremme urbefolknings- og minoritetsrettigheter, og bekjempe diskriminering.

§5) LO mener at minst ett av medlemmene i styret skal ha særskilt kjennskap til minoritetsspørsmål – ikke bare samiske spørsmål.

§5) LO mener det vil være positivt om sivilsamfunnet representert ved Det rådgivende utvalget gis mandat til å oppnevne fire styremedlemmer.

§8) LO mener at partene i arbeidslivet også bør nevnes blant de som skal representeres i Det rådgivende utvalg.

§9) LO mener at NI årlig skal avgi en rapport til Stortinget.

Punkt 13: Forslag til forskrift

&) LO mener at det bør rapporteres årlig til Stortinget.

Oppsummering:

Å ha en nasjonal institusjon i samsvar med de internasjonale standardene vil styrke Norges troverdighet og påvirkningsevne i det internasjonale menneskerettighetsarbeidet. Siden Norge er en aktiv pådriver for menneskerettigheter i sin utenrikspolitikk mener LO det er naturlig at Norge fremstår som et foregangsland når det gjelder nasjonale institusjoner, og at man ikke nøyer seg med en minimalistisk tilnærming. LO er derfor opptatt av at det stilles tilstrekkelige ressurser til rådighet slik at NI sikres effektivitet. Nasjonale institusjoner gis en stadig større rolle i beskyttelsen av menneskerettigheter i de nasjonale systemene og tillegges viktige funksjoner i det multilaterale systemet. LO anbefaler derfor at rapporteringen forankres i

Stortinget og ønsker at alternativet om å legge NI under Stortinget utredes. LO mener også at behovet for en individuell klageordning for menneskerettsbrudd bør utredes ytterligere.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Gerd Kristiansen
(sign.)

Ellen-Kathrine Fauske
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.